

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kábrtovou ve věci

žalobce: **M. M.**
právně zastoupen Mgr. Ing. Zdeňkem Cvejnem, advokátem
se sídlem Baťkovo náměstí 552/2, 500 02 Hradec Králové

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
Ústředí – odbor rozhodování o dávkách důchodového pojištění
se sídlem Křížová 25, 150 00 Praha

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 1. 6. 2018, čj. RN-641 201 1881-315-LBO

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Rozhodnutím ze dne 1. 6. 2018 rozhodla žalovaná o zamítnutí námitek žalobce, směřujících proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 6. 3. 2018. Rozhodnutím orgánu I. instance došlo k zamítnutí žádosti žalobce o výplatu vdoveckého důchodu pro nesplnění podmínek § 49, resp. § 50 odst. 2 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

2. Podstatou věci je, zda žalobci svědčí nárok na vdovecký důchod, v projednávaném případě konkrétně zda splňuje podmínku péče o nezaopatřené dítě. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí plyne, že žalobci byl rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení č.j. 6412011881 ze dne 29. 3. 2005 přiznán vdovecký důchod. Po uplynutí jednoho roku výplaty důchodu mu byl důchod nadále vyplácen z důvodu péče o nezaopatřené dítě, dceru K.. Výplata důchodu byla ukončena ke dni 23. 9. 2017 v souvislosti s předpokládaným ukončením studia K., která by tak nadále nesplňovala podmínku nezaopatřené dítěte. Dne 28. 8. 2017 požádal žalobce o obnovení výplaty vdoveckého důchodu od 24. 9. 2017, současně s doložením potvrzení o studiu K. ve školním roce 2017/2018. K výzvě České správy sociálního zabezpečení K. podáním, doručeným dne 16. 10. 2017 sdělila, že žije u svých prarodičů, žalobce jí na její hmotné potřeby do září 2017 přispíval částkou asi 4000 Kč měsíčně, od té doby se jedná pouze o částku 1 000 Kč měsíčně, určenou na školní obědy a měsíční jízdenku do školy. Z výpisu stavebního spoření Raiffeisen stavební spořitelny za rok 2016 je zřejmé, že na něj žalobce vložil částku 5 000 Kč dne 12. 12. 2016. Dle evidenčního listu důchodového pojištění ze dne 2. 3. 2018 žalobce za rok 2017 uskutečňoval výdělečnou činnost s vyměřovacím základem pojištění 430 796 Kč.
3. Z napadeného rozhodnutí dále plyne, že se žalobce domáhal zrušení prvoinstančního rozhodnutí z důvodu, že nebylo správně posouzeno jeho hmotné zabezpečování dcery K.. Péči o její hmotný prospěch odůvodnil tak, že jí hradí jízdné a kapesné, částečně léky, občas oblečení a modernizoval rodinný dům, jehož čtvrtinu K. vlastní.

II. Žalobní námítky

4. Žalobce ve včasné podané žalobě namítal, že byl ve správním řízení o žádosti o vdovecký důchod dne 25. 9. 2017 vyzván, aby sdělil, zda a jakým způsobem pečuje o hmotné potřeby dcery K., aniž se mu zároveň poskytlo jakékoli poučení o době, za kterou je toto sdělení vyžadováno. Tím, že se správní orgán nezabýval poučením o době, za jakou požaduje od žalobce podklady, založil pochybnosti o tom, zda mají žalobcem tvrzené výdaje, učiněné ve prospěch dcery, pocházet z doby od podání žádosti, nebo od momentu, kdy se dcera přestěhovala k prarodičům, či od data jiného. Za rozhodné období pro posouzení hmotné péče žalobce o K. byl následně stanoven rok 2017, to však až v rozhodnutí o námitkách. Žalobce byl proto zkrácen na svých právech, neboť nedokládal veškeré výdaje na hmotnou péči o K. za rok 2017. Pokud by dostal jednoznačné poučení o tom, za jakou dobu má péči doložit, veškeré důležité skutečnosti by uvedl; v takovém případě by žádost dle názoru žalobce byla vyřízena kladně.
5. Tím, že správní orgán žalobce nepoučil jak shora uvedeno, způsobil výsledek řízení nepředvídatelným. Rovněž rozhodnutí žalované o námitkách naplňovalo znaky netransparentnosti, když se při posuzování nároku žalobce vycházelo z výdajů za rok 2017, i když o tom žalobce nebyl poučen.

III. Vyjádření žalované

6. Žalovaná se vyjádřila k žalobním námitkám písemně dne 8. 10. 2018 tak, že s tvrzeními žalobce nesouhlasila. Uvedla, že poučení správním orgánem má být přiměřené účastníkovi řízení; nemusí být vyčerpávajícího charakteru, tím spíše ne tehdy, pokud je účastník zastoupen advokátem. Žalovaná mezi důvody, které ji vedly k zamítavému rozhodnutí, zařadila skutečnost, že žalobce pobírá dávky již více než 10 let a podmínku

péče o nezaopatřené dítě musel průběžně dokládat; z toho důvodu nelze žalované vytýkat absenci vyčerpávajícího poučení žalobce. Po dobu pobírání dávek žalobce nikdy nevyjádřil nespokojenost s rozsahem poučení či informováním o svých právech a povinnostech ze strany správního orgánu.

7. Pro podporu svého rozhodnutí dále žalovaná upozornila na nepoměr mezi příjmy žalobce a výší finanční podpory, kterou žalobce poskytuje svému nezaopatřenému dítěti.
8. Žalovaná upřesnila, že skutečným důvodem neúspěchu řízení o žádosti pro účastníka je jeho přístup k nezaopatřenému dítěti a vyhodnocení, co lze za péči o nezaopatřené dítě požadovat, nikoliv pochybení správního orgánu v oblasti poučení účastníka řízení o jeho právech a povinnostech, resp. následcích, které mohou z účastníkovy jednání pro něho vyplynout.

IV. Posouzení věci krajským soudem

9. Soud přezkoumal napadený výrok rozhodnutí v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní - s.ř.s.), ve svém rozhodnutí soud vyšel ze skutkového a právního stavu výše zjištěného (§ 77 odst. 2 s.ř.s.) a konstatoval, že závažnějších pochybení v průběhu správního řízení a v napadeném rozhodnutí žalované neshledal. Soud se souhlasem účastníků řízení rozhodl ve věci bez nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s.ř.s.).
10. V ustanovení § 50 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen ZDP), je v odst. 1 uvedeno, že vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela. Dle odst. 2 písm. a) má vdova nárok na vdovský důchod i po uplynutí této doby, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě. Dle odst. 7 platí ustanovení všech odstavců § 50 ZDP obdobně pro nárok vdovce na vdovecký důchod. Dle § 20 odst. 4 písm. a) ZDP se za nezaopatřené dítě pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 21 až 23 ZDP).
11. Krajský soud měl k dispozici dávkový spis žalobce, z něhož plyne, že Česká správa sociálního zabezpečení – odbor rozhodování o dávkách důchodového pojištění, vyzvala dne 26. 5. 2017 K. M. ke sdělení, zda po 31. 8. 2017 bude i nadále studentkou, a to za účelem posouzení jejího nároku na výplatu sirotčího důchodu. Dne 5. 9. 2017 doložila K. potvrzení o studiu. Výzvu datovanou 13. 3. 2017 k doložení nezaopatření dítěte obdržel též žalobce, přičemž ten ji vyplněnou a doplněnou o potvrzení o studiu dcery zaslal zpět. Výzva obsahovala poučení, že výplata sirotčího/vdoveckého důchodu bude od 09/2017 zastavena, jestliže nebudou prokázány nové skutečnosti, opravňující k prodloužení jeho výplaty. Dne 25. 9. 2017 (s urgencí dne 17. 10. 2017) vyzvala ČSSZ K. M., nechť sdělí, zda a jakým způsobem její otec pečuje o její hmotné potřeby. Dne 25. 9. 2017 zaslala ČSSZ shodnou výzvu též žalobci, tj. nechť sdělí, zda a jakým způsobem pečuje o hmotné potřeby dcery K.. Žalobce dne 3. 10. 2017 k výzvě uvedl, že o hmotné potřeby dcery pečuje následovně: financuje obědy ve škole, jízdné, telefon, dle potřeby ošacení, dlouhodobě spoří na stavební spoření, v neposlední řadě udržuje dům, jehož čtvrtinu dcera vlastní; sdělil, že vše může doložit výpisy z účtu a fakturami, dále odkázal na své telefonní číslo. K výzvě ČSSZ uvedla dcera žalobce, že bydlí u svých prarodičů od r. 2005. Otec jí na hmotné potřeby přispíval částkou cca 4000 Kč měsíčně. Od září 2017 jí platí pouze školní obědy a měsíční jízdenku do školy (cca 1 000 Kč). Po provedených

šetřeních proto ČSSZ uzavřela, že péči o hmotné potřeby K. zajišťuje její otec v minimálním rozsahu, a proto pro nesplnění zákonných podmínek žádost zamítla.

12. Žalobce k námitkám proti prvoinstančnímu rozhodnutí předložil též listinné důkazy, s nimiž se krajský soud rovněž v dávkovém spise seznámil. V detailech trvalých příkazů z účtu žalobce je částka 500 Kč měsíčně s datem první platby 25. 8. 2015, částka 1 000 Kč s popisem „jízdné a kapesné“ s datem první platby 30. 11. 2017. V datech od 1. 9. 2017 do 9. 3. 2018 jsou dále zaznamenány jednorázové částky 872 Kč a 1 267 Kč. Dne 12. 12. 2016 vložil žalobce na stavební spoření dcery K. částku 5 000 Kč.
13. Po přezkoumání věci krajský soud konstatuje, že žalobní námitky nejsou důvodné. Zákonné znění § 50 odst. 1 písm. a) ZDP v době žádosti žalobce o vdovecký důchod jasně vymezovalo podmínku péče o nezaopatřené dítě pro pokračování nároku na vdovecký důchod manžela po dobu delší než 1 rok po smrti manželky.
14. Krajský soud v této věci tedy musel posoudit, zda správní orgán dostal své poučovací povinnosti a zda na základě žalobcem poskytnutých údajů učinil ve věci správný závěr. V dané věci nebylo pochyb o tom, že K. lze považovat za nezaopatřené dítě, neboť v průběhu správního řízení předložila (jak sama, tak prostřednictvím žalobce) potvrzení o studiu a splnila tak podmínku § 20 odst. 4 písm. a) ZDP. Stežejní otázkou bylo posouzení, zda žadatel o důchod splňuje podmínku *péče* o toto nezaopatřené dítě.
15. Nutno zdůraznit, že se soud neztotožňuje s argumentem žalované o tom, že žalobce pobírá důchodové dávky již více než 10 let, a proto si je svých povinností vědom. Ani opakované účastenství osoby ve správním řízení nesnímá ze správního orgánu povinnost dostát své veřejnoprávní roli a (jakéhokoli) účastníka řádně poučit o jeho právech a povinnostech. V aktuálně projednávaném případě však nelze mít za to, že by se postup žalobce v dané věci odlišoval, pokud by správní orgán vymezil výslovně posuzované období. Již ve sdělení adresovaném žalobci dne 13. 3. 2017 byl tento informován o zastavení výplaty důchodu k 09/2017. Žalobce (tím spíše jeho právní zástupce) tak mohl i bez poučení vyrozumět, že orgán sociálního zabezpečení nemá do 09/2017 o jeho nároku na vdovecký důchod pochyby. Pokud jde o dobu následující, bude na žalobci, aby správně sociálního zabezpečení doložil dostatek podkladů ospravedlňujících trvání jeho nároku. Sdělení ČSSZ tak považuje soud za dostatečné co do rozsahu povědomí žadatele o tom, do kdy je jeho nárok nesporný a odkdy bude posuzován podle žadatelem doložených dokladů. V postupu správních orgánů obou stupňů neshledal krajský soud žádná pochybení.
16. Rovněž námitku žalobce stran toho, že by byl s žádostí úspěšný, pokud by doložil veškeré hmotné zabezpečení dcery za rok 2017, je nutné odmítnout jako nedůvodnou. Ze správního spisu je patrné, že nejpozději v řízení o námitkách žalobce proti prvoinstančnímu rozhodnutí žalobce doložil listiny dokládající jeho hmotnou podporu dcery, kdy tyto listiny se svým datem vztahovaly i k letům dřívějším. Z toho lze usuzovat, že pokud účastník na výzvu k doložení své hmotné podpory reaguje listinou prokazující jeho příspěvek na stavební spoření v 12/2016, nemá v průběhu roku 2017 žádné mimořádné náklady, které by doložil obdobně.
17. Pro úplnost soud uvádí, že rozhodnutí obou orgánů správy sociálního zabezpečení shledal jako zákonná a správná. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 5. 6. 2013, sp. zn. 6 Ads 163/2012, ke vzniku nároku na „prodloužený“ vdovecký důchod nemůže postačovat pouhá rodičovská odpovědnost pozůstalého rodiče vůči

dítěti. U vdovských a vdoveckých důchodů je důležitý především právní vztah poživatele vdoveckého důchodu k zemřelé (musí jít o jejího manžela). Právní vztah vdovce k dítěti se zkoumá pouze v případech, kdy dítě nemá po zemřelé nárok na sirotčí důchod (srov. definici pojmu „dítě“ v § 50 odst. 3 zákona o důchodovém zabezpečení, která je speciální vůči obecné definici tohoto pojmu v § 20 odst. 1 cit. zákona). Právní vztah vdovce k dítěti je tedy podstatný pouze pro zodpovězení otázky, zda lze péči o toto dítě uznat za rozhodnou pro účely nároku na „prodloužený“ vdovecký důchod. Jinými slovy, jde o skutečnost významnou pro výklad pojmu „dítě“, nikoliv pro výklad pojmu „péče“. Jestliže vdovec o dítě fakticky nepečuje, nemůže si činit nárok, aby mu stát kompenzoval chybějící příjem manželky po dobu delší než jeden rok. V případě péče je tedy rozhodující skutečný stav.

18. Zákon nestanoví jako nutnou podmínku, aby vdovec žil s nezaopatřeným dítětem v téže domácnosti [srov. a contrario § 50 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém zabezpečení, který se týká vdovcova rodiče nebo rodiče zemřelé manželky a kde je takováto podmínka stanovena výslovně]. Stav, kdy nezaopatřené dítě stěžovatele bydlí u prarodičů, a ti je fakticky vychovávají a pečují o ně, je v dané věci dlouhodobý (v řádu let) a rázu trvalého, nikoliv jen krátkodobý a rázu přechodného. ČSSZ zde správně zhodnotila, že hmotné zabezpečení Kristýny vyžaduje daleko více finančních prostředků, než jí poskytuje žalobce. Nebyla tak splněna podmínka péče o nezaopatřené dítě, když tuto fakticky (poskytnutím ubytování, výživou, výchovou) ale očividně i hmotně (finančně) zajišťují prarodiče Kristýny, nikoliv žalobce.
19. Krajský soud dospěl po přezkoumání věci k závěru, že žaloba není důvodná. V další argumentaci plně odkazuje jak na samotné rozhodnutí žalované o námitkách, tak i její vyjádření ve věci, kdy argumentace správního orgánu je správná, souladná s ustanoveními zákona o důchodovém pojištění, vztahujícími se k případu žalobce. Soud tedy, s odkazem na ust. § 78 odst. 7 s.ř.s., žalobu zamítl jako nedůvodnou.

IV. Náklady řízení

20. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., když ve věci úspěšná žalovaná náhradu nákladů řízení neúčtovala a žalobci náhrada nákladů řízení nenáleží.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 17. září 2019

JUDr. Jana Kábrtová v. r.
samosoudkyně